

حالقارلىق ەرەجە جىپىن مەڭگەرلەتن اعاش قۇرشاق ەمەس

— امەرىكا قۇراما شتاتارىنداعى كەيپىر ساياساتپازداردىڭ “قولاينا جاقسا قولداناتىن، قولاينا جاقپاسا تاستايتىن” شىن كەيپىر - كەسپىرىن جىعا تانىق

□ جۇڭ شىڭ

امەرىكا قۇراما شتاتارىنىڭ كەيپىر ساياساتپاز- دارىنىڭ نازارىندا، دۇنيە جۇزى ساخاسىندا ورنىندا- لاتىنى امەرىكا قۇراما شتاتارىنىڭ جالغىز كەيپىرلى تەاتىرى، حالقارالىق ەرەجە ولاردىڭ قوللىنداعى جىپىن مەڭگەرلەتن اعاش قۇرشاق سىياقتى. سە- نارىنى قالاي جوبالاۋ، وقىعانى قالاي شارقتاۋ، بارلىعىندا ولاردىڭ ايتقانى ەسەپ بولۇى كەرەك، ويتكەنى ولار — امەرىكا قۇراما شتاتارى. قانە، ايد- تىڭىشى، مۇنداي بولعاندا قايداعى ايدىلىك؟ تاغى وڭاي - وسىباق قولعا كەلمەگەن حالقارالىق ۋىتارىتتى نەمىزىن قورعايمىز؟

كوز الدا ۋاشىنگتوننىڭ كەيپىر ساياساتپازدارى، ۋىر جاعمان، ۋىل ياسەك پرىنسىپى دەپ لەپىرە، ەندى ۋىر جاعمان، “مەملەكەت حاۋىپسىزدىكى” دەگەن جەلەۋمەن باسقا ەلدەردىڭ كاسپورىندارىن قىسپاققا ۇدا؛ ۋىر جاعمان، “ەرەكەن، ۋىل جانە ۇزارا ۋىيەدى ساۋدا” دەپ وزاندىسا، ەندى ۋىر جاعمان، كوپ جاقى مەحازىمەن توتە اينالىپ ۇتىپ، جوعارى شەكە قىسم تۇسۇدە؛ ۋىر جاع- مان، باسقا ەلگە “ەرەجەگە بويسۇنباى” دەگەن قالايق كىدىرسە، ەندى ۋىر جاعمان، ۇز ەلىنىڭ شكى ەرەجەسىن حالقارالىق ەرەجەدەن ۇستەم قويۇدا، تىپتى، جۇڭگونىڭ، وروپا وداعىنىڭ كەدەن تاجىسىن- داعى جازاعا قارسى شارالارنى ۇيلىسەسوز زاڭدىق نا- زارىنى ويدان قىستىردى” دەپ جازىرۇدا.

امەرىكا قۇراما شتاتارىنىڭ ۋادەسىندە تۇرما- عاندىعىنىڭ مىسالدارى وتە كوپ: بىرلەسكەن مەملە- كەتتەر ۇيىمىنىڭ وقۇ - اعارتۇ، علم جانە مادەنيەت ۇيىمىنان شەگىنىپ شىقتى، بىرلەسكەن مەملەكەتتەر ۇيىمىنىڭ ادامدىق ۇقىق القالار، كەڭەستەن شەگىنىپ شىقتى، تىنقى مۇحيت اتاعان سەرىكەتتىك قارىم - قاتناس كەلىسىمىن شەگىنىپ شىقتى، كلىپات وزگە- رسى پارچ كەلىسىمەن شەگىنىپ شىقتى، الەمدىك

اق ورنىك جان - جاقسا ساتىلىدى

قازىر بۇگۇر ۇداننان كۇنىنە 100 توننادان استام اى ورنىك شىنجياڭنىڭ ۇشى - سىرنا ساتىلدى. اى ورنىكى نەگىز ەتكەن ولمان جەستورى كاسى- بى بۇگۇر ۇدانىداى شارۋالاردىڭ كى- رسىن ارتىرۇداعى ۋىر ۇرى تىرەكى كاسپىك اينالى. مۇرتتە: 6 - ايدىڭ 12 - كۇنى ساياحاتشالار بۇگۇر ۇدانى بىگىسار قالاىنىڭ جاس جەستىر با- زارىندا اى ورنىك ئاڭدۇدا.

□ سۇرتتى جاك جۇيولك تۇ- سرگەن

كوشى - قون كەلىسىمەن شەگىنىپ شىقتى، يران يادرو ماسەلەسى جونىدەكى جان - جاقى كەلىس- مەن شەگىنىپ شىقتى... “ەرەجە نەگىزىندەكى حال- قارالىق تۇزىلىسكە قاتتەر تونۇدە، كىسىنى تىكىسىندە- رەتنى، قاتەردى تۇدەردىن باسقا مەملەكەت مەمس، وسى جۇيەنى جەتەكشى بولپ ورناتقان امەرىكا قۇ- رام شتاتارىنىڭ ۇزى” ەروپا القالار كەڭەسىنىڭ ۇوراامى توسكىنىڭ قامەۋى جۇرتنىڭ كۇشى نارا- زىلىمەن اغعارتتى.

شىندىعىندا، دۇنيە جۇزىلىك 2 - سوعىس ايقا- عاننان كەيىن، امەرىكا قۇراما شتاتارى ەرەجەنى نەگىز ەتكەن ۋىر قىدردۇر حالقارالىق ۋىتارىتى و- ر- ناۋدى لىكەرلەتتى. الايدا، امەرىكا قۇراما شتاتارد- نىڭ كەيپىر ساياساتپازدارى قازىردىكى حالقارالىق ەرەجەنىڭ “امەرىكا قۇراما شتاتارى الدىدا تۇرادى” دەگەن ارانىن قاناعاتاندرا الھاعاندىمەن كورە سالا “ۇستەلدى ۇدارپ تاستاپ كەتەمەن دە قالامىن” دەپ قۇقاي كورسەتپ. حالقارالىق ۋىتارىتى ال- دىم ەلەر ۇلسىزدى ازۇنسا سالانن “ورمان زاڭى” نا كۇشەن اينالدىرماق بولدى.

قولاينا جاقسا قولداناتىن، قولاينا جاقپاسا تاستايتىن امەرىكا قۇراما شتاتارىنىڭ بۇل ساياسات- بازدارى حالقارالىق ەرەجەنى جىپىن مەڭگەرلەتن اعاش قۇرشاقتاي كورپ، وزدەردىنىڭ ەركەشە ورنىسىلىدىكى مەن پايدىكۇنەمدىگىن پاش ەتتى. ۇز مۇدەسەن بارنىشا زورايىتۇ ۇشۇن، ار ەل جالپى بەتتىك قابىلداغان ەرەجە جۇيەسىن كۇيرەتپ، ۇزىنىڭ جەكە مۇدەسى ۇشۇن دۇنيە جۇزىن بى- لىقتىرۇدان تانىبايدى؛ كولگىر بەت بەردەسەن جىرتپ تاستاپ، وركەندەپ كەلە جاتقان ەلدەردى ماڭگى كاسپىنىڭ تومەنگى تىزبەگىندە ۇشپاۋعا ۇرنۇدان تانىبىدى. دۇنيە جۇزىلىك ساۋدا ۇيىمىنىڭ زەرتتەۋ مالىمەتتەن قاراعاندا، امەرىكا قۇراما شتاتار- رى بۇگىنگە دەيىن دۇنيە جۇزىلىك ساۋدا ۇيىمىنىڭ كە- سىمىن بۇزۇداعى ەڭ ۇلكەن “قايداعا بويسۇنباۋشى” بۇعان، ۇسوز جوق، وركەندەپ كەلە جاتقان ەلدەر

قانتاسادى ۇرى اعا جۇلدەگەر بولادى. علمىنىڭ كوركەمدىگى جارسى مايداندا اىگە- لەندى ۇرى تاجىرىبەخانادا كوركەم شۇاق شاشتى. لىۋ ي، سچۇان داشۇسەن. تايانۇ 3 جىلدا ونىڭ 23 دىسسەرتاتسىياسى SCI عا ەنگىزىلدى؛ 8 ۇرتلى مەملەكەتتىك نا- قىرلىق پاتەنتىن الدى ۇرى اشىق جارىلادى، 6 ۇرتلى جۇمباق بولشەك شىعارما ۇقىمەن الدى؛ ۇز كاسپىنىڭ بەدەلدى SCI مەرزىمدىك باسلىم ماقالاسىن سالىستىرۇشى مىندەتن ائقاردى؛ وقۇ - اعارتۇ مېنىستىرلىگىنىڭ علمى - تەحنىكا الەباسارل- ى 1 - دارەجەلى سىلەبى سىياقتى 40 نەشە ۇرتلى سىلەبى ەنشىلەدى...

وسى داڭقتاردىڭ بارلىعى لىۋ يىعا تاۋەلدى، “تىنباي سىستەي بەرسەك، قارا تامقا دا ورنەك تۇس- رە الاسىڭ” علمىي زەرتتەۋ پوزىتسىياسى ۇستالغان ول ەلى دە وقۇشى بولسا دا، ونىڭ قانستى زەرتتەۋ تابىستارى داڭگاشان، بايىختان سۇ ەلەكتىر ستانىياسى سىياقتى مەملەكەتتىك كەلەلى سۇ ەلەكتىر پىنچەنەرياسىنا ۇساتتى پايدانلىدى. لۇي سۇڭ، جۇڭگو علمى - تەحنىكا داشۇسەننى. 2014 - جىلى لۇي سۇڭ كاسپ بويسىنا 1 -

ەش ەكەلەنبەي قوسلادى. جازعى دەمالستاعى 2 اى ۋاقىتا، ول ۋىر مىشى شەپتىڭ ناق مايداندا 12 رەت قۇتقارۇ - كومەكتەسۇگە قاتناسپ، سۇعا تۇن- شىقان 9 ادامدى ۇساتتى زەردەپ تابادى. “ارەكەتتىك كۇشەن سەنۇ كەرەك، مەيلى قانشا كىشكەنە بولسا دا!، - دەدى لى ارياك. □ علم شىڭىنا جاستىق ورال- دىڭ جالىندى نىتاسىمەن تالىپىدى يۇي جىيىڭ، چىڭخۇ داشۇسەننى. ۇەس - ەك تاماشا مۇعالم، بۇل ۇسوزدى يۇي جىيىڭغا قولدانۇ بالىكم ەك ۇيلىمەيدى بولارى حق. 2015 - جىل چىڭخۇ داشۇسەن ەندى عانا قا- بىلدانىپ، ۇيرەنۇش باستاعان يۇي جىيىڭ چىڭخۇ داشۇمى وقۇشلار اسقن ەسەپتەۋ ۇيرەمەسىنىڭ 3 ۇلكەن حالقارالىق جارىستا “بىرىنچى اعا جۇلدەگەر” بولغان جابارىن كورگەندەن كەيىن، وسى ۋىر پانگە قاتتى قىزىعادى. 2017 - جىلى ول چىڭخۇ داشۇسەننىڭ وقۇشلار اسقن ەسەپتەۋ ۇيرەمەسى قوسلادى، 2018 - جىلى ۇيرەمە باستى سالاۋاتىمەن 8 رەتكى اسقن ەسەپتەۋ حالقارالىق جارس تۇرنە تۇكەلدى

ياڭ گىنىنىڭ سۇرتتى

(ماتەريال سۇرتتە)

□ شىنجۇا اگەنتىسى

تارىقتان

1922 - جىلى ياڭ گىنى كەدەي دىقان شاشىراغىندا ۇمر ەسگەن اشتى، قارشايدانىن اتا - اناسىنان ايرىلدى، 10 جاسىندا سىرىشى پالا بولدى، 12 جاسىندا اعاسىنا ەرىپ شاشىراغىغا بارپى بالا جۇمىشى بولدى. 1944 - جىلى ياڭ گىنى جاسى 4 - ارىماعا قاتناستى، 1945 - جىلى جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىياسىنا مۇشە بولدى. ارىماعا قاتناسقاننان كەيىن ول بانجاڭ، پاچاڭ، ليانجاڭ مىندەتتەرىن ائقارپ، سوعىستا ەر جۇرەك بولپ، دۇركىن - دۇركىن ەجىگە كورسەتكەندىكتەن، “قوبارغىش باتىر” اتاندى.

1950 - جىلى 10 - ايدا ياڭ گىنى جۇڭگو حالق ەرىكتىلەر ارىماسىنا قاتناسپ، چاۋشيانغا سوغىسقا اتانادى. سول جىلى 11 - ايدا امەرىكا جىھانگەرلىگىنە قارسى تۇرپ، چاۋشيانغا كۆمەك بەرۇ سوغىسنىڭ 2 - رەتكى شايقاسى شىنجياڭ ئانداۋداعى امەرىكا ارىماسىن ۇلۇپ قورشاپ جويۇ سوغىسىندا، ەرىكتىلەر ارىماسى بەلگىلى ۇولم- ەنىڭ لىانچياڭى بولپ تۇرغان ياڭ گىنى بۇيرىق بويسىنا ۋىر پايدى باستاپ، شىنجياڭ بۇيىلىدىك سىرتىنداعى 1071 بىيكتىگى شىغىس وقۇستىك جوتانى قورعاپ، امەرىكا ارىماسىنىڭ وقۇستىككە قاشپ شەگىنەر جولىن كەسىپ تاستايدى.

29 - كۇنى “كوزىر” ارىما دەپ اتالغان امەرىكا قۇرلىقتىق سوغىس 1 - شىسى جوتا- عا قاراي شاپۇل جاسايدى، سۇراپل زەڭبەرەك وعى بەكىسىن كۇيرەتپ كەتكەن- دىكتەن، ياڭ گىنى بۇكىل پايدى باستاپ، بەكىستى شۇمل جوندەپ، سوغىس دا- يىندىمەن جاساپ، امەرىكا ارىماسى نەبارى 30 مەتر جەرگە جاقىنداپ كەلگەندە، بۇكىل پايدى باستاپ تۇقىيل شاپۇل جاساپ، امەرىكا ارىماسىنىڭ 1 - رەتكى شاپۇلىن سۇرا- پىل سوققىمەن قايتاردى. ەلە - شالا امەرىكا ارىماسى 2 لىان اسكەر كۇشۇن ۇيىمداست- رىپ، 8 تانكىنىڭ قورعاۋىندا، قايتا شاپۇلغا وتەدى، ول جاۋنىڭەلەردى جاۋ توبىنا جان قيارلىقەن لاپ قويپ، مىلتىق نازىياسى، مىلتىق ۇمى، كۇرەك سىياقتالارمەن سۇراپىل شايقاسۇغا باسشىلىق ەتەدى.

شەلەنسكىن شايقاس بارسىندا، تاغى ۋىر تۇپ امەرىكا ارىماسى تاۋ باسنا لاپ قويادى، ول 7 - بان مەن 9 - باندى باستاپ بەتتە. بەت قارسى سوققى بەرىپ، 8 - بانگە قولباسلىق ەتپ تاۋدى قايتالداپ كەلپ جاۋدىڭ ارتىنان شىغىپ، امەرىكا ارىماسىن تاغى ۋىر رەت سوققىمەن شەگىندەردى. امەرىكا ارىماسى ۇدەن بومبىلاۋ جانە جەردە زەڭبەرەك اتۇ ارىلى جوتانى قۇرتىنا تالقاتىداپ، ودان سوڭ تويىتاسپ جوتانىڭ باسنا لاپ قويادى. ول بۇكىل پايدى باستاپ قايسارلىقەن قارسى سوققى بەرىپ، “ادام بار دا شەپ بار” دەيتىن قاهرماندىق ارىنمەن، امەرىكا ارىماسىنىڭ 8 رەتكى شاپۇلىن تىركەس - تىركەس تويىتاردى. قوللىنداعى گراناتىن تاقا تاۋد- سىپ، ەڭ سوڭى وعىن اتقاندا، شەپتە ونجەن بىرگە 2 جىراللى اسكەر قالادى، ۇدال وسى كەزدە تاغى 40 نەشە امەرىكا اسكەرى ورەملەپ تاۋ باسنا تاياپ قالغان - دى، قىسلىتاياڭ شاقىتا ول قالغان ۋىر عانا قوبارغىشتى قۇشقاتاپ، بىلتە- سىن تارتىپ قالىپ، جاۋ شوغىرىنا قاراي ۇمتىلىپ، شەپكە قاراي ورەملەنگەن امەرىكا اسكەرلەرنى وزىمەن بىرگە الا كەندەدى.

1952 - جىلى جۇڭگو حالق ەرىكتىلەر ارىماسىنىڭ باسشىلىق ورگانى ياڭ گىنىغا ەرەكشە دارەجەلى ەڭبەك جازدى، سونداي - اق “ەرەكشە دارەجەلى قاهرمان” اتا- عىن بەرىپ، ول ۇمىرى كەزىندە تۇرغان لىباندى “ياڭ گىنى لىيان” دەپ اتايد- دى. 1953 - جىلى 6 - ايدىڭ 25 - كۇنى چاۋشيان دەموكراتىيالىق حالق رەسپۇبلى- كاسى ەك جوعارى حالقتىق ۇماجلىسىنىڭ تۇراقتى كومىتەتى وعان “چاۋشيان دە- موكراتىيالىق حالق رەسپۇبلىكاسىنىڭ قاهرمانى” اتاعى مەن التىن جۇلدزى مەدا- لىن، 1 - دارەجەلى مەملەكەت تۇي وردەنن بەردەدى. جۇڭگو حالق ەرىكتىلەر ارىماسىنىڭ سىلجىۋاننى پىڭ دىجۋاي ارناۋ سوز جازىپ، ونى “جۇڭگو حالقنىڭ سۇيىكى ۇلى، بىتتەراتسىيونالىزمنىڭ ۇلى جاۋنىڭەردى، ەرىكتىلەر ارىماسىنىڭ ۇلكىلى قولباسشى” دەپ ماداقتايدى.

“ورنىداۋعا بولمايتىن مىندەت بارىنا سەنبەيىمەن، توتەپ بەرۇگە كەلمەيتىن قىيىنشىلىق بارىنا سەنبەيىمەن، جەڭۇگە بولمايتىن جاۋ بارىنا دا سەنبەيىمەن”. بۇل ياڭ گىنىنىڭ امەرىكا جىھانگەرلىگىنە قارسى تۇرپ، چاۋشيانغا كۆمەك بەرۇ سو- عىسى شەبىندەگى ايبىندى شايقاس سەرتى ەدى. جارتى عاسىردان استام ۋاقىتتان بەرى، نەشە مىللىيونداغان ازا ۇبلىدروشى ياڭ گىنى قۇربانىنىڭ قابىرىستانىنا كەلپ، قۇرباندى ەسكە لىپ، قاهرماندىق سىستەرىنن العا باسۇ كۇشۇن قابىلداپ كەلەدى.

ياڭ گىنى قۇربانىنىڭ قابىرىستانىدىن باسقارۇ ۇولمىنىڭ باستى تاڭ پىڭفەي بىلاي دەپ تانىستىردى: قازىر قابىرىستاندىق توراپتا ازا ۇبلىدروپ قابىرى سىرپۇ تۇع- رى قۇربلىسىنىڭ قىزەمتىنە قاتناسۇدا، كەلەشكەك ادامدار ۇبىنەن شىقپاي - اق تارىختى قايتالاي ەسكە ۇتۇسرپ، قاهرماندى ەسكە الاتىن بولادى. سونمەن بىرگە، قابىرىستاندىق ياڭ گىنى قۇربانىنىڭ ارتىندا قالغان مۇرالارن كەڭىنەن جىناسىتىرپ، كورمەنىڭ مازمۇنىن بايتا تۇسۇدە.

“ۇمىز ولكە دارەجەلى وتانىشلىدىق تارىبە بازاسىنىڭ، ولكە دارەجەلى مەملەكەت قورعانسى تارىبەسى بازاسىنىڭ تەرەزەلىك ارتقىشىلىمەن ساۋلەندەد- رپ، قىزىل بورىشتى ارقالاپ، قىزىل چىكايالاردى ۇگىتتەيمىز”، - دەدى تاڭ پىڭفەي.

مەن دامغان ەلدەر بىرگە جەنەكشىلىك ەتەندىگەن بەلگىلەدى. ۇمىز امەرىكا قۇراما شتاتارىنىڭ ساياسات- پازدارىنا “مەن مەن ەرەجەنى كوزگە لىمەۋدەن ۇلاق بولىڭدار، ەكونومىكانىڭ جاھانداۋنۇنا قارسى ارەكەت سىستەمەڭدەر، ويتتەگەندە تەك قانا امەرىكا قۇراما شتاتارىن جاڭا كەزەك ەكونومىكانىڭ جاھانداۋ وراي- نان ماقارۇم ەتەسڭدەر” دەپ ۇناسىجات ايتامىز. امەرىكا قۇراما شتاتارىنىڭ كەيپىر ساياساتپاز- دارىنىڭ ەرەجەنى اياققا تاپىنغان جالغىز كەيپىرلى تەاترىنىڭ جاقسى اتاقتا يە بولۇى مۇمكىن مەمس. جاپونيانىڭ ۋىر وقىمىستىسى: امەرىكا قۇراما شتاتار- رىنىڭ مونوپولىداۋ باسپىدىمەن پايدالانىپ جۇڭگو- نىڭ كاسپورىندارىن قىسپاققا ۇى “وين ەرەجەسىن بۇزغان ارەكەت” دەپ اتاپ كورسەتتى؛ امەرىكا قۇ- رام شتاتارى بۇمبەرگ اڭقارات كەنتىگى شولۇ جارىلاپ، “بۇل ۇرت قانەلىك بولادى” دەپ قارا- دى. “نىۋ - يورك ۋاقىت گازەتى”نىڭ ۇزى شول- ۇندا امەرىكا قۇراما شتاتارى جاق “باسقا ەلدەر- مەن جاڭا ساۋدا تارماقتارىنا قول جەتكىزۇدى قۇپ- تاپتىندىقتارىن تالاي رەت ۇبلىدردى، ۇىراق ەلە - شالا بۇل كەلىسەيدى كۇشەنن قالدردۇ ارىلى تىپ- تى دە كوپ ماقساتلاردى جۇزەگە اسىرتاندىمەن ايتىپ شىعا كەلەدى” دەپ مويىنادى. امەرىكا قۇرا- ما شتاتارىنىڭ بۇل ساياساتپازدارى ەرەجەنى قىلچاق ەتۇدىڭ اقىرىندا وزگەنى ويرانداپ، ۇزىن زىندانىندىمەن بايقايتىن بولادى. حالقارالىق ەكو- نومىكا ۋىتارىتى مەن جالپى بەتتىك قولدانىستاعى ەرەجەنى ۇبلىدردۇ، ۇسوز جوق الەم ەكونومىكاسى- نىڭ ارتۇننا كەدەرگى بولپ، مەملەكەتتەر ارانىندا- عى سىرتاڭىيالىق ۇزارا سەنىمدىلىكى سىرەفەدى، توتەنشە كۇشى ۇبلىدردۇ قۇاتىنا يە گۇمانقورلىق، دۇشپاندىق يىغىلدى كۇشەيتەدى.

ەرەجە وزىنە ۇيىمەيدى بولغان كەزدە بارىن سالىپ ۇز مۇدەسەن قاناعاتاندردى؛ ەرەجە وزد- نە ۇيىمەيدى بولھاعان كەزدە ۇستەلدى ۇدارپ تاستاپ كەتپ قالدى. امەرىكا قۇراما شتاتارىنىڭ كەيپىر ساياساتپازدارى حالقارالىق تارتىپكە ۇدوپ كەلگەن كەزدەگى “قولاينا جاقسا قولداناتىن، قولا- يىنا جاقپاسا تاستايتىن” قىلقتارى، تۇتەپ كەلگەن- دە، وزىمەن كەرەمەت شەكىم جوق دەيتىن زورە- كەرلىكتىك كەسپەتتى. الايدا كىمىنىڭ بىلگى جۇان، كۇشى زور ەكەنن سالىستىرتان زامان باياعىدا كەل- مەسكە كەتتى، زورەكەرلىكپەن ەرەجەگە سايس جارىلاپ، ەرەجەنى سىقپا باشق سىياقتى ۇز قالا- عانىشا مىجىلاۋ، ۇسوز جوق، دۇنيە جۇزىندەگى ەلدەردىڭ باتىل قارسىلىمىنا ۇشرايدى، ونىڭ ەڭ سوڭى ناپتەيسى جولدان اداسپ وقشاۋ قالاۋ، ۇز وپرازىنا داق كەلتىرۇ، ۇزى قازغان ورعا ۇزى ۇتۇسۇ بولماق.

(شىنجۇا اگەنتىسىنىڭ 6 - ايدىڭ 11 - كۇنى بەيجىڭدەن بەرگەن حابارى)

بولپ، ۇىرىنى ۇتورلىق 10 ەلمى دىسسەرتاتسىيا ناپتەيسىمەن جۇڭگو علمى - تەحنىكا داشۇسەنە ارنا- يى جىبەرلىپ، ۇزى قاتتى قىزىعانتان جاڭا ەنەرگىيا باعدارىنداعى زەرتتەۋن جالعاستىرادى. ول ادام دەنەسىنىڭ ۇلوسىيەد ۇمىنۇ بارىستىدا تاراتانن جىلۇنن پايدالانىپ ەلەكتر تاراتۇدى ۇرى زەردەلى ەسكەرتۇ بەرەتن وزىنەن ەلەكتر تاراتانن حاۋپسىزدىك ۇلوعاسىن زەرتتەپ تىبادى. بۇل تۇندى 10 - كەزەتكى مەملەكەتنىڭ سۇدەنتتەر نەنەرگىيا ۇنەمدەۋ، جىراققىس زاتىداردىڭ شىعارىلۇن ازايتۇ قورعامدىق اىلباتى جانە علمى - تەحنىكا ياسە- كە جارىسىندا مەملەكەتنىڭ ەرەكشە دارەجەلى سىلەمىن، 45 - كەزەكى جەنۇا حالقارالىق تاپقىرلىق كورمەسى التىن سىلەمەن ەنشىلەيدى. “مەن وزىق دەڭگەيلى علمى - تەحنىكانىڭ ەن- دىكارى قول جەتپەيتىن نارىسە” بولھانۇنا مۇمكىن- دىك جاساپ، ادامزاتتىڭ تۇرمىسىن شىناي وزگەرتۇ ۇمىزدىك علمىي زەرتتەۋمەن اينالسىۋداعى ۇلەگى ماقساتىمىز كەندىگەنە كامىل سەنمەن”، - دەدى لۇي سۇڭ. (شىنجۇا اگەنتىسىنىڭ 6 - ايدىڭ 13 - كۇنى بەيجىڭدەن بەرگەن حابارى)

“قوبارغىش باتىر” - ياڭ گىنى

شىنجۇا اگەنتىسىنىڭ 6 - ايدىڭ 7 - كۇنى نانىجىڭدەن بەرگەن خابارى (۶ئىلشى چىۋىيىچىڭ). جىياڭسۇ ولكەسى تايشىڭ قالاسى گىنىسى ۇلى شۇانتاي جولى 173 - ۇومىر، مۇنداعى قۇرباندار قابىرىستانى جۇڭگو حالق ازاتىق ارىماسى مەملەكەتنىڭ سوغىس قاهرمانى، جۇڭگو حالق ەرىكتىلەر ارىما- سى ەرەكشە دارەجەلى سوغىس قاهرمانى ياڭ گىنىسى ەسكە لۇ ۇشۇن جاسالغان. قابىرىستانىدا ۇلكەن جولىدىك ورتا- سىندا، ياڭ گىنىنىڭ قولىنا قوبارغىش ۇستاپ، جاۋ جاققا قاهرانلارنا قاراپ تۇرغان “مۇسىنى قاسقايتپ تۇر.

1922 - جىلى ياڭ گىنى كەدەي دىقان شاشىراغىندا ۇمر ەسگەن اشتى، قارشايدانىن اتا - اناسىنان ايرىلدى، 10 جاسىندا سىرىشى پالا بولدى، 12 جاسىندا اعاسىنا ەرىپ شاشىراغىغا بارپى بالا جۇمىشى بولدى. 1944 - جىلى ياڭ گىنى جاسى 4 - ارىماعا قاتناستى، 1945 - جىلى جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىياسىنا مۇشە بولدى. ارىماعا قاتناسقاننان كەيىن ول بانجاڭ، پاچاڭ، ليانجاڭ مىندەتتەرىن ائقارپ، سوغىستا ەر جۇرەك بولپ، دۇركىن - دۇركىن ەجىگە كورسەتكەندىكتەن، “قوبارغىش باتىر” اتاندى.

1950 - جىلى 10 - ايدا ياڭ گىنى جۇڭگو حالق ەرىكتىلەر ارىماسىنا قاتناسپ، چاۋشيانغا سوغىسقا اتانادى. سول جىلى 11 - ايدا امەرىكا جىھانگەرلىگىنە قارسى تۇرپ، چاۋشيانغا كۆمەك بەرۇ سوغىسنىڭ 2 - رەتكى شايقاسى شىنجياڭ ئانداۋداعى امەرىكا ارىماسىن ۇلۇپ قورشاپ جويۇ سوغىسىندا، ەرىكتىلەر ارىماسى بەلگىلى ۇولم- ەنىڭ لىانچياڭى بولپ تۇرغان ياڭ گىنى بۇيرىق بويسىنا ۋىر پايدى باستاپ، شىنجياڭ بۇيىلىدىك سىرتىنداعى 1071 بىيكتىگى شىغىس وقۇستىك جوتانى قورعاپ، امەرىكا ارىماسىنىڭ وقۇستىككە قاشپ شەگىنەر جولىن كەسىپ تاستايدى.

29 - كۇنى “كوزىر” ارىما دەپ اتالغان امەرىكا قۇرلىقتىق سوغىس 1 - شىسى جوتا- عا قاراي شاپۇل جاسايدى، سۇراپل زەڭبەرەك وعى بەكىسىن كۇيرەتپ كەتكەن- دىكتەن، ياڭ گىنى بۇكىل پايدى باستاپ، بەكىستى شۇمل جوندەپ، سوغىس دا- يىندىمەن جاساپ، امەرىكا ارىماسى نەبارى 30 مەتر جەرگە جاقىنداپ كەلگەندە، بۇكىل پايدى باستاپ تۇقىيل شاپۇل جاساپ، امەرىكا ارىماسىنىڭ 1 - رەتكى شاپۇلىن سۇرا- پىل سوققىمەن قايتاردى. ەلە - شالا امەرىكا ارىماسى 2 لىان اسكەر كۇشۇن ۇيىمداست- رىپ، 8 تانكىنىڭ قورعاۋىندا، قايتا شاپۇلغا وتەدى، ول جاۋنىڭەلەردى جاۋ توبىنا جان قيارلىقەن لاپ قويپ، مىلتىق نازىياسى، مىلتىق ۇمى، كۇرەك سىياقتالارمەن سۇراپىل شايقاسۇغا باسشىلىق ەتەدى.

شەلەنسكىن شايقاس بارسىندا، تاغى ۋىر تۇپ امەرىكا ارىماسى تاۋ باسنا لاپ قويادى، ول 7 - بان مەن 9 - باندى باستاپ بەتتە. بەت قارسى سوققى بەرىپ، 8 - بانگە قولباسلىق ەتپ تاۋدى قايتالداپ كەلپ جاۋدىڭ ارتىنان شىغىپ، امەرىكا ارىماسىن تاغى ۋىر رەت سوققىمەن شەگىندەردى. امەرىكا ارىماسى ۇدەن بومبىلاۋ جانە جەردە زەڭبەرەك اتۇ ارىلى جوتانى قۇرتىنا تالقاتىداپ، ودان سوڭ تويىتاسپ جوتانىڭ باسنا لاپ قويادى. ول بۇكىل پايدى باستاپ قايسارلىقەن قارسى سوققى بەرىپ، “ادام بار دا شەپ بار” دەيتىن قاهرماندىق ارىنمەن، امەرىكا ارىماسىنىڭ 8 رەتكى شاپۇلىن تىركەس - تىركەس تويىتاردى. قوللىنداعى گراناتىن تاقا تاۋد- سىپ، ەڭ سوڭى وعىن اتقاندا، شەپتە ونجەن بىرگە 2 جىراللى اسكەر قالادى، ۇدال وسى كەزدە تاغى 40 نەشە امەرىكا اسكەرى ورەملەپ تاۋ باسنا تاياپ قالغان - دى، قىسلىتاياڭ شاقىتا ول قالغان ۇىر عانا قوبارغىشتى قۇشقاتاپ، بىلتە- سىن تارتىپ قالىپ، جاۋ شوغىرىنا قاراي ۇمتىلىپ، شەپكە قاراي ورەملەنگەن امەرىكا اسكەرلەرنى وزىمەن بىرگە الا كەندەدى.

1952 - جىلى جۇڭگو حالق ەرىكتىلەر ارىماسىنىڭ باسشىلىق ورگانى ياڭ گىنىغا ەرەكشە دارەجەلى ەڭبەك جازدى، سونداي - اق “ەرەكشە دارەجەلى قاهرمان” اتا- عىن بەرىپ، ول ۇمىرى كەزىندە تۇرغان لىباندى “ياڭ گىنى لىيان” دەپ اتايد- دى. 1953 - جىلى 6 - ايدىڭ 25 - كۇنى چاۋشيان دەموكراتىيالىق حالق رەسپۇبلى- كاسى ەك جوعارى حالقتىق ۇماجلىسىنىڭ تۇراقتى كومىتەتى وعان “چاۋشيان دە- موكراتىيالىق حالق رەسپۇبلىكاسىنىڭ قاهرمانى” اتاعى مەن التىن جۇلدزى مەدا- لىن، 1 - دارەجەلى مەملەكەت تۇي وردەنن بەردەدى. جۇڭگو حالق ەرىكتىلەر ارىماسىنىڭ سىلجىۋاننى پىڭ دىجۋاي ارناۋ سوز جازىپ، ونى “جۇڭگو حالقنىڭ سۇيىكى ۇلى، بىتتەراتسىيونالىزمنىڭ ۇلى جاۋنىڭەردى، ەرىكتىلەر ارىماسىنىڭ ۇلكىلى قولباسشى” دەپ ماداقتايدى.

“ورنىداۋعا بولمايتىن مىندەت بارىنا سەنبەيىمەن، توتەپ بەرۇگە كەلمەيتىن قىيىنشىلىق بارىنا سەنبەيىمەن، جەڭۇگە بولمايتىن جاۋ بارىنا دا سەنبەيىمەن”. بۇل ياڭ گىنىنىڭ امەرىكا جىھانگەرلىگىنە قارسى تۇرپ، چاۋشيانغا كۆمەك بەرۇ سو- عىسى شەبىندەگى ايبىندى شايقاس سەرتى ەدى. جارتى عاسىردان استام ۋاقىتتان بەرى، نەشە مىللىيونداغان ازا ۇبلىدروشى ياڭ گىنى قۇربانىنىڭ قابىرىستانىنا كەلپ، قۇرباندى ەسكە لىپ، قاهرماندىق سىستەرىنن العا باسۇ كۇشۇن قابىلداپ كەلەدى.

ياڭ